

KÖNYVISMERTETŐ**CSABA LÁSZLÓ: VÁLSÁG – GAZDASÁG – VILÁG. ADALÉK
KÖZÉP-EURÓPA HÁROM ÉVTIZEDES GAZDASÁGTÖRTÉNETÉHEZ
(1988-2018). ÉGHAJLAT KÖNYVKIADÓ, BUDAPEST, 2018. P. 256.**

Csaba László legújabb könyve, amely a „Válság – gazdaság – világ. Adalék Közép-Európa három évtizedes gazdaságtörténetéhez (1988-2018)” címmel jelent meg az Éghajlat Kiadó gondozásában, a szerző igencsak kiterjedt munkásságának ismeretében mind a folytonosság, mind a változás és újszerűség jegyeit magában hordozza. Bár a kötet mind a tematikai fókusz, mind a földrajzi vetület tekintetében jól illeszkedik a szerző korábbi kutatásaihoz – a poszt-szocialista átmenet, az ún. „Keleti blokk” országai, hazánk és tágabb térsége gazdasági fejlődésének kérdései –, látni fogjuk, hogy a magyarázótevézők és a levonható következtetések tekintetében számos új és újszerű eredményre jut elméleti (közgazdasági) és gyakorlati (gazdaságpolitikai) szempontból is. Ezáltal a gazdaságtörténeti áttekintést célzó mű nem „csak” tudományos igényességgel összegzi és szintetizálja a piacgazdasági átmenet és a demokratikus átalakulás óta eltelt harminc év eseményeit, hanem olyan újszerű eredményekre is jut, amelyek egyrészt új megvilágításba helyezik a történeteket, másrészt egyirányba mutatnak a legújabb fejlődéstani, összehasonlító gazdaságtani és intézményi elemzések meglátásaival. Ezáltal nézetünk szerint a mű többet nyújt annál, mint amit a címben ígér (gazdaságtörténeti „adalék”). Ugyanakkor előrebocsátjuk, hogy mind a könyv mondanivalója, mind a szövegben található hivatkozások alapján megállapíthatjuk, hogy a szerző nagyon széles merítéssel épít az írásban elérhető rendkívül széles nemzetközi szakirodalomra – és hazai írásokra is Jánossy Ferencről Kornai Jánoson át napjaink legújabb, fiatal közgazdász nemzedékéig –, és mindeközben megfelelő mértékben ötvözi ezeket az ismereteket a személyes részvétel és megfigyelés által szerzett tapasztalatokkal. Ez utóbbit jól jelzi a helyenként anekdotikus stílus és a könnyedebb, már-már személyes hangvétel, ami kifejezetten élvezetes olvasmánnyá teszi a könyvet.

Csaba László munkásságát ismerve úgy is fogalmazhatnánk, hogy hosszú az út a „Fölemelkedő Európa”-tól [Csaba, 2006] a jelen, „Válság – Gazdaság – Világ”-ig¹, ugyanis míg az előbbiben elsősorban a formális intézményeken volt a hangsúly, a jelen kötetben sokkal hangsúlyosabban jelennek meg az *informális intézmények*. Sőt még ennél is továbbmegy a szerző, amikor az *értékrend, a meggyőződés* és az ezeken alapuló *közbeszéd*, valamint ezek döntéseket formáló szerepét állítja a középpontba. Mindezek alapján a jelen kötet nézetünk szerint egyirányba mutat a *diskurzív institucionalista* irányzattal [ld. bővebben Schmidt, 2008], bár jelentősen meg is haladja azt. Maga a szerző több helyütt is (visszatérő jelleggel) az értelmező (hermeneutikai) közgazdaságtan egyik vezető alakjára utal a könyvében, Deirdre Mc Closkey-ra és háromkötetes munkájára (2006–16), illetve kifejezetten a legutóbbi művére, amely az ideák és eszmék központi szerepét emeli ki a gazdasági fejlődés egyik alapvető meghatározó tényezőjeként [McClosky, 2016].

¹ Erre Benczes István hívta fel a figyelmet 2018. december 17-én a BCE-n tartott könyvbemutató keretében. Ld. még Benczes, [2006: 141-144].

Összességében bár a hazai kontextusban egyértelműen úttörőnek tekinthető Csaba László interpretációja és narratívája (már-már radikálisnak is tűnhet a szó pozitív, újszerű megközelítést hozó értelmében), annak érzékeltetésére, hogy a nemzetközi szakirodalomban ez egy egyre inkább elfogadott és kutatott értelmezési és elemzési irányt jelez, legalább két bizonyítékot is említünk. A fent leírt iránnyal teljesen összhangban van az a tény, hogy a sikeres feltörekvő országokat, az ún. gazdasági csodákat elemző szerzők körében is egyre inkább előtérbe kerülnek az olyan szoftt magyarázó tényezők, mint például a döntéshozók (angolul elites) szerepe [Amsden – Di Caprio – Robinson, 2012], vagy a fejlesztés-orientált gondolkodásmód (developmental mindset) jelentősége [Thurbon, 2016]. Másodikként pedig kiemeljük a hagyományos közgazdasági gondolkodás fellegvárának tartott Világbank 2015-ös éves jelentését, amely „Értelem, társadalom és magatartás” (mind, society and behaviour) címmel jelent meg és egyik legfontosabb megállapítása szerint a pszichológiai, társadalmi és kulturális tényezők jelentősen befolyásolhatják a döntéshozatalt és az emberi viselkedést, amelyek alakulása szignifikáns hatással bír a megvalósuló fejlődési kimenetekre [Világbank, 2015].

Mіндеzen előre kívánczó megjegyzések után lássuk, konkrétan miről is szól a könyv. A „Válság – gazdaság – világ” című mű alapvető kutatási kérdése az, hogy miért maradt el a gazdasági csoda a rendszerváltozást követően a poszt-szocialista térségben, annak ellenére, hogy a korabeli politikai, tudományos, sőt szélesebb társadalmi várakozásokat is gyakorlatilag uralta az a nézet, hogy ennek bekövetkezése kvázi-automatikus lesz.

A 250 oldalas² írás összesen 11 fejezetben keresi a választ a fenti kérdésre, ami a bevezető és a következtetések és zárszó fejezet nélkül is kilenc tartalmi fejezetet jelent. A mondanivaló ismertetése alapvetően az időbeli lefolyást követi, ugyanakkor a tematikus fejezeteket (II, IV, V, VII, VIII, IX) rendre színesíti egy-egy az elmondottakat illusztráló, mini-esettanulmányokat tartalmazó fejezet (III, VI, X).

A könyv fő tézise szerint bár számos földrajzi, történelmi és egyéb tényező erősítheti az útfüggőség irányába ható erőket, ez a meghatározottság nem jelent eleve elrendeltetést. A hosszú távú fejlődés alakulásában az emberi cselekvésnek és döntéseknek, valamint az értékrendnek és más szoftt tényezőknek is jelentős szerepe van, és ezek, a jellemzően nem-anyagi típusú tényezők jelentős mértékben magyarázhatják a világ gazdaságtörténetében megfigyelhető „kiugró” példákat, az útteremtés, pályateremtés megvalósulását. Azaz a viszonylag hasonló poszt-szocialista örökséggel rendelkező országok nagyjából hasonló külső világ gazdasági és regionális körülményekkel és változásokkal szembesülve is nagyon eltérő fejlődési eredményeket érhetnek el, és ebben a belső erőviszonyok alakulása, a kormányzás minősége és a gazdaságpolitikai döntéshozatal milyensége és tartalmi elemei, valamint az értékrend alakulása és az erről folyó közbeszéd központi szerepet játszanak.

Az elemzés a rendszerváltást követő harminc évre fókuszál, az 1988 és 2018 közötti időszakra, amelyet három szakaszra bontva vizsgál a szerző: 1. a rendszerváltoztatás és az európai újra-

² A tudományos, monografikus művek számára ideálisnak tartott 250 oldalas lélektani határral anno a Csaba László által alapított (és azóta sajnálatos módon és körülmények között megszűnt) Debreceni Egyetem Közgazdasági Doktori Iskolájában a „Globalizáció, regionalitás és versenyképesség” doktori program hallgatójaként szembesültem. Napjaink felgyorsult világában azt gondolom ennek a relevanciája nem csökkent, sokkal inkább nőtt, és ennek tükrében is jó látni, hogy a jelen könyv mérnöki pontossággal teljesíti ezt a „hagyományos” kritériumot.

egyesítés (a túlfűtött várakozások és sokszor keserű valóság) időszaka 1999-ig; 2. gyakorlatilag a világgazdaságban a nagy mérséklet (great moderation) szűk évtizede, amely a vizsgált térségben a „normalizálódás” időszaka (amit azonban a reformok elmaradása kísér); 3. a 2009 és 2016 közötti válságkezelés és annak félbemaradása, valamint az illiberális kísérletezés fősodorrá és világtrenddé válása [p. 19.].

A kötet földrajzi értelemben a rendszerváltozást, a rendszerváltoztató országokat vizsgálja, a bevett gyakorlatnak megfelelően három nagy csoportban: 1. Közép-Európa és a Baltikum; 2. Délkelet-Európa (Balkán-félsziget); 3. a szovjet utódállamok és a Független Államok Közössége (Kelet-Európa, a Kaukázus és Közép-Ázsia). Bár az általános tematikus fejezetek mind a három csoport fejlődése, a pályafüggőség és pályateremtés dilemmája tekintetében tartalmaznak általános és specifikus meglátásokat, az esettanulmányi jellegű, mélyfúrásos elemzés az összesen harminc országot felölelő térség egészére értelemszerűen meghaladta volna a könyv kereteit. Így a kötet a rendszerváltozás utáni csoda elmaradását négy, modell-értékű ország fejlődési pályájának illusztratív, esettanulmányi jellegű bemutatásával szemlélteti.

Az első példa Németország, a gazdasági csoda (Wirtschaftswunder) hazája, ahol a kelet-német területek újra integrálásának előfeltételei „ideálisnak” tűnhettek, a kulturális és intézményi azonosság mellett gyakorlatilag az oly sokszor emlegetett *pénzt, paripát, fegyvert és útmutatást* is megkapták. Mindezek tükrében a rövid távú eredményeket a vizsgált időszak második és harmadik évtizedében nem követte gazdasági-társadalmi áttörés, és – bár a másik három országhoz viszonyítva még mindig egy gradualista sikertörténetnek tekinthető – a keletnémet *Mezzogiorno* tartós fennmaradása kétségkívül magyarázatot igényel.

A képzeletbeli skála másik végén Oroszország áll, amely esetében a várakozások az uralkodó társadalomtudományi nézetek szerint a szovjet birodalom felbomlását követően, a nagy mesterseges torzítások kiiktatása révén definíciószerűen (és automatikusan) egy hatékonyság- és jólétnövelő fejlődési pályát „predesztináltak”. Ma már tudjuk, hogy ez nem következett be, azaz nem lett Putyinból Pinochet. A szerző meggyőzően érvel amellett, hogy az orosz fejlődéstörténet magyarázatában sem az olyan pozitív tényezők, mint pl. az ország mérete és nyersanyaggazdagsága, sem az olyan negatív adottságok, mind a kedvezőtlen földrajzi helyzete nem determinisztikusak. A történetek háttérében sokkal inkább a helyi politikák, döntések és intézmények játszották a főszerepet, és ezáltal valóban modell-értékűnek tekinthető az orosz eset.

A két köztes eset Lengyelország és Magyarország képviseli. Lengyelország (legalábbis 2015-ig) mindenképpen a pozitív példák sorát erősítette, amennyiben a korabeli várakozásokra rációval ki tudott törni a reménytelen eset skatulyájából, és a politikai kilengések ellenére gyakorlatilag tankönyvszerűen unalmas, stabil és szakszerű gazdaságpolitikai gyakorlatával „normális országgá” vált [p. 210.]. Mindez ugyanakkor egy viszonylagos eredmény volt csupán, és egyrészt a 2015-ös politikai változások rámutattak, hogy a lengyel rendszerváltoztató elit saját sikereinek áldozatává vált. Másrészt pedig az is nyilvánvaló lett, hogy a megvalósított minimális gazdaságpolitikai agenda nem volt elégséges ahhoz, hogy a közepes fejlettség csapdáját, a modell kifulladását elkerülje Lengyelország. Az illiberális fordulattal együtt járó gazdaságpolitikai változások pedig csak tovább erősítették a rövid távú szemlélet eluralkodását, és ezáltal a politikailag vezérelt állami költsékezés és aktivizmus a hosszú távú (befogadásra és innovációra épülő és ezáltal fenntartható) fejlődés gátjává válhat.

Végezetül Magyarország eklatáns példája a hogyan lesznek elsőből utolsó közhelyes esetének. Míg hazánk a rendszerváltozást követően az átalakulás éltanulójának számított, napjainkra minden szakszerű, tényalapú elemzés alapján (és szemben az uralkodó állami propagandával) a

sereghajtók táborát erősítjük (természetesen ez is viszonylagos, és a viszonyítási alapot ez esetben értelemszerűen nem a poszt-szovjet térség országai, hanem közvetlen környezetünk, a velünk együtt csatlakozott új EU tagállamok, vagy például Szlovákia, Románia jelentik). A magyar eset sok szempontból az ellenpólust képviselte a fent leírt lengyel modellel szemben, amennyiben hazánkban gyakorlatilag a politikai logika uralma érvényesült, és az EU csatlakozást követően az érdemi, hosszú távú reformokra való törekvésnek még a látszata sem maradt meg. Az illiberális demokrácia 2015-ös meghirdetésével ugyan újra lépéselőnybe kerültünk a lengyelekkel, de ez sajnos csak politikai dimenzióban értendő, és semmiképp nem gazdasági, még kevésbé fejlődési kimenetek terén (e tekintetben a lemaradás tendenciája dominál).

Az egyes esettanulmányokat jól kontextusba helyezik a tágabb világgazdasági és európai uniós környezetet bemutató tematikus fejezetek, amelyek ismerete nélkül nem érthetők meg az egyes országokban bekövetkezett változások. Ugyanakkor külön erénye a könyvnek, hogy nem is törekszik például a vizsgált harminc év világgazdasági folyamatainak és a legújabb korszakváltásnak, vagy az EU folyamatos változásainak (és azok interpretációjának), válságának és megújulásának teljes körű, önmagáért vett elemzésére, hanem szigorúan és fegyelmezetten csak annyiban vizsgálja ezeket, amennyiben a világgazdasági és európai tényezők, és azok változásai megkerülhetetlen adottságokat és új kihívásokat jelentettek a rendszerváltoztató országok számára.

A világgazdasági kontextus a vizsgált három évtizedben kifejezetten kedvezett (kedvezhetett) volna a feltörekvő országok felzárkózásának, ezért e tekintetben a vizsgált négy ország esetében a gazdasági csoda elmaradása, vagy a tartós és fenntartható felzárkózási pályára állás elakadása, kudarcra, nem írható a kedvezőtlen külső körülmények számlájára. A vizsgált időszakban bekövetkező válságok (a kelet-ázsiai és latin-amerikai válság, valamint a 2007–2009-es globális pénzügyi válság, amelynek elemzésére külön fejezetet szentel a szerző) nem vezettek az 1929–33-as időszakot idéző rendszerválsághoz. Azok sokkal inkább rövid ideig tartó, átmeneti események voltak, amelyek nem ásták alá tartósan a felzárkózás kedvező körülményeit (úgy mint olcsó és bőséges külső források rendelkezésre állását, a nyitott világkereskedelmi rend fennmaradását, illetve az EU keretében fokozatosan mélyülő és kiterjedő piaci integrációt).

A történetek fényében a világgazdasági korszakváltás fogalmát Bognár Józsefre hivatkozva használja Csaba László, és kiemeli, hogy az „új normalitás” a válságkezelés alatt és azután is mást és mást jelentett a világ egyes régióiban, kifejezetten az Egyesült Államok és Európa viszonylatában. A könyv témája tekintetében a világgazdasági korszakváltás legfőbb következménye, hogy a vizsgált rendszerváltó országok elért gazdasági teljesítményét és jövőbeli kilátásait nem lehet a történelmi meghatározottság alapján sem megítélni, sem megérteni. A jövőbeli fejlődési utak tekintetében a pályateremtés lehetősége felértékelődik, miközben a döntéshozók és gazdaságpolitikai döntések felelőssége megkerülhetetlen, és a kísérlet és tévedés már-már klasszikusnak számító elve, valamint az alkalmazkodási képesség megléte, kialakítása a siker kulcstényezői lehetnek.

Csaba László meggyőzően érvel amellett, hogy az új világgazdasági korszak egyik legszembe-tűnőbb megvalósulása az ellenőrizhetetlen információk uralma, az a post-truth világ, amelyben az értékrend, a meggyőződés és az ezeken alapuló közbeszéd jelentősége előre nem látott, nem várt mértékben megnőtt. Mindannyian tapasztaljuk a hétköznapi életünkben is, hogy napjainkban egyre kevésbé válik el a valós tényeken alapuló diskurzus a vélekedésen, vágyakon nyugvó politikai propagandától. A közbeszéd, és nem utolsó sorban a politikai kommunikáció szerves részévé vált a valós teljesítmények téves értelmezése, interpretációja, és a tényekkel alá nem támasztható vélekedések, vágyak súlykolása, és a könyv szerzőjének érvelése szerint mindez valós

hatással lehet az adott országok gazdaságpolitikai döntéseire, végső soron a hosszú távú fejlődési pályájára. Mindezek tükrében megkerülhetetlen a társadalomtudósok és kifejezetten a közgazdászok felelőssége ebben az új, a világháló, a közösségi és az egyre inkább átpolitizált hagyományos média és ezek nyomán a post-truth által uralta világban, hogy segítsen az átlag állampolgárnak eligazodni az információk és dezinformációk sokaságában. Csak a szakszerű, tudományosan és tényszerűen megalapozott érvelés segíthet abban, hogy a valós tények, és nem pusztán az azokat valamilyen érdekek, ideológiák mentén tálaló narratívák uralják a nyilvános diskurzust.

A magyar olvasó számára nem feltétlenül jelent újdonságot a valóság és annak társadalmi érzékelése közötti szakadék létezése. A szerző Kornai Jánost idézi [p. 57.], aki már 2005-ben felhívta rá a figyelmet, hogy hazánkban nyílt a legnagyobbra az olló a reálteljesítmény és annak gazdaságpercepciója, társadalmi érzetekben történt leképeződése között. De napjainkban sem kell messzire menni, ha példákat keresünk: a hazai migrációellenes diskurzus, vagy a közelmúlt EU ellenes belpolitikai kampánya jól rávilágít, hogy mekkora a diszkrepancia a valóság és az azt tálaló hazai politikai narratíva terén.

Az Európai Unió változások tekintetében is kifejezetten tartózkodik Csaba László a „szokványos” intézményi és formális elemzéstől, és sokkal inkább a közép- és a kelet-európai országok számára releváns változásokra helyezi a hangsúlyt, nem is annyira a megtörtént reformok, mint inkább az átalakuló gyakorlatok tükrében.

A könyv egészére igaz, hogy a nagyon szerteágazó mondanivalót a szerző jól fókuszálja, és az alapvető kutatási kérdés köré rendezi. Az átfogó, összegző elemek dominanciája értelemszerűen helyenként a részletek feletti elsiklást jelenthetné (gyakorlatilag minden egyes fejezet kifejtése megérne egy-egy külön monografikus elemzést), ugyanakkor ez az előnye is a műnek, amennyiben viszonylag tömören, röviden áttekintést nyújt a világban, az EU-ban és hazánkban, valamint annak szűkebb környezetében zajló folyamatokról, azok irányáról, okairól és nem utolsósorban az ezekről zajló közbeszédéről. A szerző már a könyv előszavában és nézetem szerint már az alcím megfogalmazásával is előre óvja az olvasót a túlzott várakozásoktól: sem a célok, sem a realitások talaján nem akar a nagy nemzetközi szervezetek elemzéseivel versenyre kelni, sem a statisztikák feldolgozása, sem az intézményi leírás tekintetében. Ugyanakkor az esettanulmányok mélyfúrásos elemzése és a hazai és nemzetközi szakirodalom széles körű feldolgozása által nem csak ismerteti és rendszerezi a vizsgált időszak és térség tekintetében rendelkezésre álló tudásanyagot, hanem új, mind elméleti, mind gyakorlati relevanciával bíró meglátásokat fogalmaz meg.

Visszatérve a mű alapvető kérdéséhez, annak vizsgálatához, hogy hogyan maradt el a gazdasági csoda a rendszerváltoztató országokban, talán az egyik legfontosabb következtetése a könyvnek az, hogy revideálni kell az uralkodó közgazdasági elméleteket. A konvencionális magyarázatok nem elégségesek a kérdés megvilágítására, az anyagi jellegű tényezők (természeti tényezők, tőke, munka) és az emberek által létrehozott intézmények, játékszabályok összessége nem tudja kielégítően megmagyarázni a gazdasági csodák bekövetkezését vagy elmaradását. Az informális tényezőket, az értékrendet, a meggyőződést és az ezeken alapuló közbeszédet nem lehet kiiktatni a gazdasági fejlődés magyarázatából. Végezetül napjaink Magyarországon élve nem lehet eléggé kiemelni a könyv (számomra) egyik legfontosabb üzenetét, amely szerint a szavaknak, különösen a nyilvánosság előtt kimondott szavaknak még a huszonegyedik században is ereje és jelentősége van (a hosszabb távú gazdasági fejlődés tekintetében is).

Zárásként pedig hangsúlyozzuk, hogy nézetünk szerint nagyon modernnek tekinthető a könyv a tekintetben, hogy könnyen és jól olvasható, igazán olvasóbarát stílusban és megfogalmazásban

íródott (jól strukturált közérthető üzenetekkel és nem ritkán a hazai közbeszédet is uraló hétköznapi – például a foci világában is értelmezhető – hasonlatokkal). Egy igazi kettő-az-egyben mű, amennyiben a főbb üzenetek a tágabb közönség számára is jól érthetőek, miközben minden egyes szónak, hivatkozásnak többlet jelentése is van, és ezáltal a szakavatottabb olvasót tovább gondolásra, tovább olvasásra készíti, ami a mai világban önmagában is erény. Ezáltal tiszta szívvel ajánlom a könyv olvasását nemcsak a jövő generáció képviselőinek (Törpék), hanem napjaink olvasói számára is: a politikai döntéshozók, döntéseket előkészítő közigazgatási hivatalnokok, a tudatos és tájékozódni kívánó állampolgárok számára ajánlott irodalomként, míg az akadémiai szféra képviselői, kifejezetten a mester és PhD szintű hallgatók, oktatók, kutatók számára kötelező olvasmányként.

Végezetül pedig a monográfia, bár műfajából és címéből adódóan egy munkafolyamat, időszak lezárását, az elért eredmények, felhalmozott tudás szintézisét is jelentheti, jelen esetben ez csak a történet egyik részét jeleníti meg: a könyv kétségkívül az elmúlt 30 év gazdaságtörténeti eredményeinek egy bizonyos szempontból történő összegzésére, értelmezésére és a megfigyelhető (eltérő) fejlődési utak indoklására tett, nézetem szerint felettébb sikeres kísérlet, ugyanakkor több is ennél. Az én olvasatomban ugyanis akár egy jövőbeli kutatási programként is értelmezhető, amelyben a gazdasági fejlődés végső hajtóerőinek vizsgálata során az informális intézmények és kifejezetten a döntéshozók (angolul elites), az eszmék és a közbeszéd jelentőségének, hatásának elméleti és empirikus vizsgálata (vagy legalább is ennek szükségessége) jelenik meg.

Ricz Judit³

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Amsden, A. H. – Di Caprio – Robinson, J. A. (2012): *The role of elites in economic development*. Oxford: Oxford University Press.
- Thurbon, E. (2016): *Developmental Mindset. The Revival of Financial Activism in South Korea*. Ithaca – London: Cornell University Press.
- Benczes I. (2006): „Csaba László: A fölemelkedő Európa.” *Köz-gazdaság* 1(2):141-144
- Kornai J. (2005): „Közép-Kelet-Európa nagy átalakulása: siker és csalódás.” *Közgazdasági Szemle*, 52(12):907-936.
- Csaba L. (2006): *A fölemelkedő Európa*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Schmidt, V. A. (2008): „Discursive Institutionalism: The Explanatory Power of Ideas and Discourse.” *Annual Review of Political Science* 11:303-326
- McCloskey, D. N. (2016): *Bourgeois Equality – How Ideas, Not Capital or Institutions, Enriched the World*. Chicago/Illinois: University of Chicago Press.
- Világbank (2015): *Mind, Society and Behavior. World Development Report 2015*. Washington D.C.: The World Bank.

³ Egyetemi adjunktus, Budapesti Corvinus Egyetem, Társadalomtudományi és Nemzetközi Kapcsolatok Kar, Világgazdasági Intézet, Tudományos munkatárs, Magyar Tudományos Akadémia, Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont, Világgazdasági Intézet